

Vojtěch Ježek:

Sphagnum bohemicum Ježek spec. nova.

Při botanické exkursi v říjnu 1952 na „Šalmanovických blatech“ u Třeboně spolu s Dr. Emilem Hadačem a Dr. Jiřím Kubičkou nalezl jsem v hluboké jámě po dávno vytěžené rašelině rašeliník, nápadně odlišný celým svým vzhledem od ostatních rašeliníků. Pokud splýval ve vodě dělal dojem statného mechu *Drepanocladus fluitans* (L.) Warnst. Po mikroskopickém ohledání a po porovnání s jinými rašeliníky jsem podobnými jsem zjistil, že dosud nebyl popsán. Proto jsem ho pojmenoval jménem *Sphagnum bohemicum* — rašeliník český.

Popis druhu.

Rostliny splývají ve vodě v řídkých trsech a chomáčcích, jsou velice jemné, světle zelené, v hlavičkách tmavší a dosahují délky až více jak 30 cm.

Lodyha je přímá, tenká, jednoduchá i vidličnatě dělená, s hlavičkou malou a kulatou, nebo s hlavičkou velkou, plochou a velkými větévkami, někdy i bez hlavičky a pak jsou podobny *Sphagnum monocladum* Warnst. Epidermis jest dvouvrstevný, buňky jeho jsou málo větší buněk dřevních, jsou tenkostěnné, neperforované a bezbarvé. Dřevní vrstva je z několika málo řad malých buněk, které mají slabě ztloustlé stěny.

Listy lodyžní jsou na jedné a téže rostlině různého tvaru, všechny jsou poměrně malé a mají velké, silně perforované ouško. Jsou 1,2 až 1,8 mm dlouhé a 0,9 až 1,0 mm široké, protáhlé trojboké s okraji ve špičce dovnitř vheutými nebo jsou prodlouženě jazykovité, zašpičatělé a na utaté špičce s několika malými zoubky neb stejného tvaru, ale ve špičce rourkovitě svinuté a na špičce s třemi malými zoubky. Všechny listy jsou celokrajné, stejnoměrně úzce po celé délce listu lemované. Hyalinní buňky jsou úzké, silně protáhlé, ponejvíce nevláknité a bez pórů. Zřídka je některý list s buňkami vláknitými a pak má na vnější straně velké póry různě v membráně rozhozené. Apikální část některých listů jest složena jen z buněk chlorofylových.

Větévky jsou až 5 cm dlouhé ve svazcích po 2 až 4, nejčastěji po 3, oddáleně na lodyze posazených, jsou velmi řídkce olistěné. Korová vrstva větévek má jednu řadu hyalinních buněk, retortové buňky jsou slabě vyvinuty a mají nepatrně vyhnutá hrdélka.

Listy větévní jsou podobně jako listy lodyžní na jedné a téže rostlině různého tvaru a velikosti. Všechny jsou na basi vyduté a mají okraje dovnitř vheuté. Listy na větévce nejbližší lodyhy jsou kopinaté, zašpičatělé, celokrajné a jsou 1,5 až 1,8 mm dlouhé a 0,4 až 0,5 mm široké. V první třetině větévky jsou listy kopinaté, srpovitě zakřivené s utatou a zoubkatou špičkou, celokrajné a jsou 3 až 5 mm dlouhé a 0,6 mm široké. V druhé třetině jsou listy prodloužené kopinaté, přímé, na utaté špičce hrubě zubaté s okraji ve špičce trnitě zuba-

tými, jsou 4 až 6 mm dlouhé a 0,7 mm široké. Na konci větévky jsou listy dlouze šídlovité se špičkou plochou a pravidelně o 90° otočenou, jsou až 10 mm dlouhé a 0,7 mm široké a jsou daleko k basi s okraji trnitě zubatými. Apikální část těchto listů jest složena pouze z buněk chlorofylových, teprve as v jedné třetině jsou tu a tam mezi chlorofylovými buňkami vklíněny nevláknité hyalinní buňky, které jsou teprve až as od středu listu k basi silně vláknité. Ostatní listy jsou složeny z buněk obojího druhu, jsou oboustranně bez pórů, a mimo basální vydutou část jsou hyalinní buňky hustě vláknité. Všechny listy jsou po okrajích široce lemovány. Chlorofylové buňky jsou na příčném řezu široce obdélné až čtverečné, téměř tak široké a stejně vysoké jak buňky hyalinní.

Od podobného *Sphagnum monocladum* se liší dvouvrstevnou lodyžní korou, od *Sph. cuspidatum* var. *serratum* Schlieph. (Syn.: *Sph. serratum* A u s t., *Sph. trinitense* C. M ü l l., *Sph. cuspidatum* var. *truncatum* Schlieph. a *Sph. cuspidatum* var. *submersum* f. *serrulata* W a r n s t.) se liší tvarem a velikostí lodyžních listů, které nemají nikdy kraje v apikální části zubaté, tvarem chlorofylových buněk a buňkami bez pórů. Podle tvaru chlorofylových buněk a vydutosti větevních listů patří do sekce *Subsecunda*.

Tvoří f o r m y:

acephallum, rostliny bez hlaviček s větévkami ve svazku různě prodlouženými, podobné *Sph. monocladum* W a r n s t.,

microcephallum, rostliny velmi jemné s malou kulatou hlavičkou a krátkými větévkami a

macrocephallum, rostliny velmi statné s hlavičkou velkou, hustě větevnatou a s větévkami dlouhými.

D e s c r i p t i o.

Planta in aqua immersa, plusquam 30 cm longa, laxe caespitosa, subtilima, pallide viridis, capitulo obscuriori.

Caulis erectus, tenuis, simplex vel furcatim diversus, capitulo parvo vel magno et tum plano haud raro ecapitulatus et tum *Sph. monoclado* W a r n s t. similis. Epidermis a cellulis bistratis, majoribus, tenuiter tunicatis, hyalinis et haud perforatis constat. Stratum lignosum e nonnullis seriebus cellularum parvarum, crasiuscule tunicatarum constat.

Folia caulina in una planta forma satis variant. Omnia relativiter parva, integerrima et anguste marginata, vel 1,2—1,8 mm longa et 0,9—1,0 mm lata, elongato triangularia, margine inflexa, vel elongata-linquirformia, acutata, vel apice marginibus tubuloso convoluta et omnia apice abscisa et minutissime denticulata. Cellulae hyalinne angustae, conspice elongatae, plerumque eporosae et efibrosae. Rarius folia nonnulla cum cellulis fibrosis et tum latere externo poris dispersis ornatis. Rarrisime folia nonnulla apice solum cellulas chlorophyliferas habent.

Ramuli usque 5 cm longi, remote foliosi 2—4 (plerumque 3) remote fasciculati. Epidermis unistratosa e cellulis hyalinis composita. Cellulae retortiformes graciles, ostiolis parum evolutis.

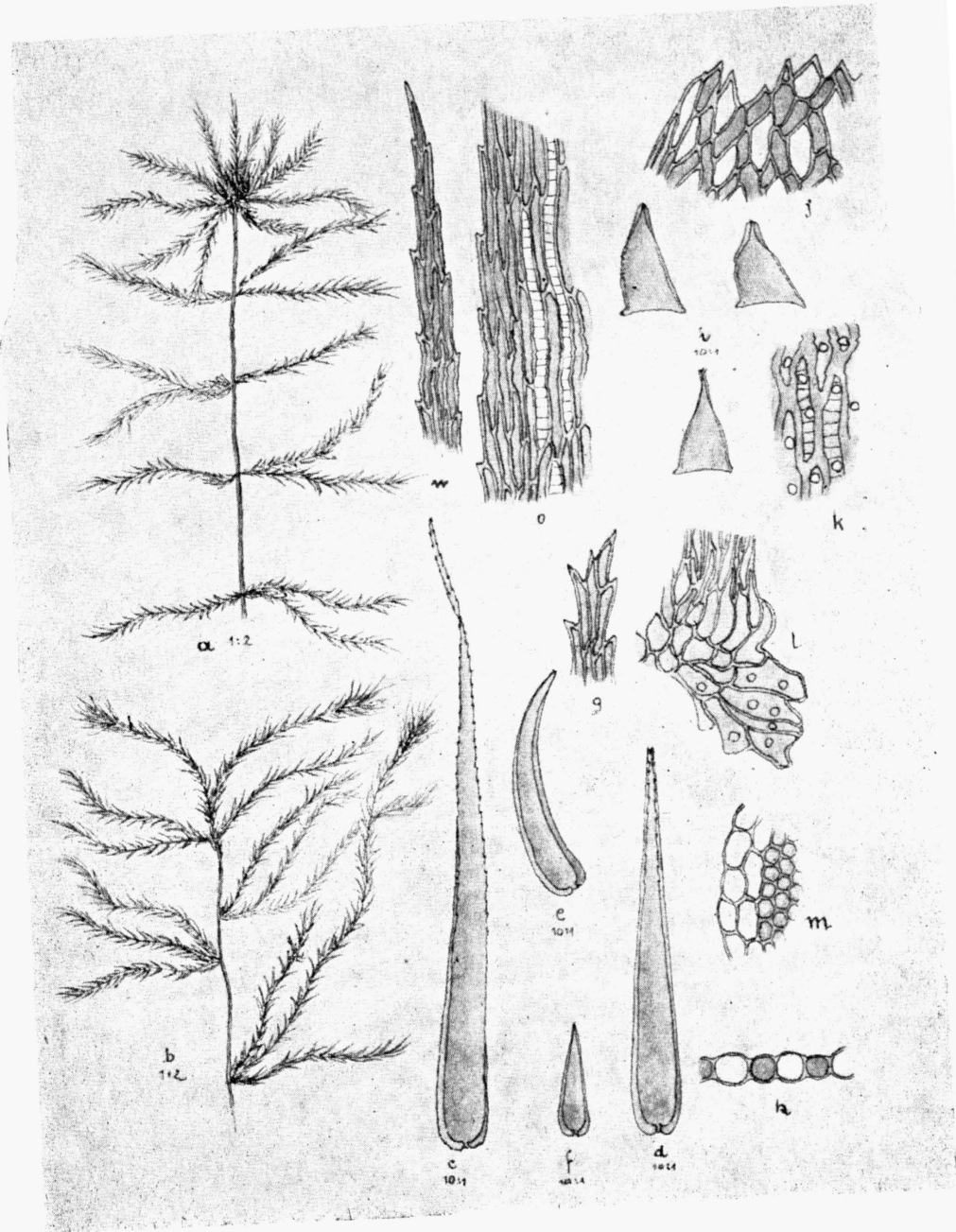
Folia ramulina forma et magnitudine satis varianta. Omnia basi excavata, marginibus inflexis et late marginatis. Folia cauli proxima lanceolata, dentata, integra 1,5—1,8 mm longa et 0,4—0,5 mm lata. Folia ramulina, parte tertia

ramuli prima, lanceolata, falcata, apice abscisa et denticulata, ceterum integra, 3—5 mm longa et 0,6 mm lata, parte tertia ramuli secunda elongato lanceolata, recta, apice abscisa et grosse dentata, ceterum margine spinoso dentata, 5—6 mm longa et 0,7 mm lata. Folia in apicibus ramulorum longe subulata, apice plana et semper in angulo recto inflexa, marginibus spinoso dentatis et apice solum e cellulis chlorophyliferis composita, usque 10 cm longa et 0,7 mm lata. Cellulae hyalinae eorum conspecte elongatae, conferte fibrosae, solum basi efibrosae, et tota superficie eporosae. Cellulae chlorophyliferae transverse dissectae subquadrangulae, dimensionibus cellulis hyalinnis appropinquantes.

Vysvětlivky k tabule X.

Sphagnum bohemicum sp. n.

<i>a</i> = habitus typické rostliny,	<i>i</i> = tvary lodyžních listů
<i>b</i> = habitus for. acephallum	<i>j</i> = detail hrotu lod. listu
<i>c</i> = list s hrotu větévky	<i>k</i> = detail z lod. listu
<i>d</i> = list s druhé třetiny větévky	<i>l</i> = ouško lod. listu
<i>e</i> = list s první třetiny větévky	<i>m</i> = výsek řezu lodyhy
<i>f</i> = list s base větévky	<i>n</i> = detail větev. listu ad <i>c</i> .
<i>g</i> = detail hrotu listu ad <i>d</i> .	<i>o</i> = detail kraje a buněčné vazby listu ad <i>c</i> .
<i>h</i> = řez větevním listem	

V. Ježek: *Sphagnum bohemicum* n. sp.